

010

**URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KRAKOWIE**

31-011 Kraków, Pl. Szczepański 5
Tel. /fax (0-12) 421-75-79, 421-74-98,
E-mail: krakow@uokik.gov.pl

RKR-531/302/BR- 64 /2002

Kraków, dn. 19 grudnia 2002 r.

Decyzja nr RKR - 29 /2002

Stosownie do treści art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319 z późn. zm.) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172) - po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą w Tarnobrzegu przy ul. Mickiewicza 2

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów-

na podstawie art. 9 w związku z art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 i 5 ww. ustawy, **uznaje się** działania Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Tarnobrzegu z siedzibą w Tarnobrzegu przy ul. Sikorskiego 86, polegające na nadużywaniu pozycji dominującej, poprzez pobieranie nieuczciwych – rażąco niskich – cen za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem, **za ograniczające konkurencję i przeciwdziałające jej rozwojowi** na lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich na powyższej trasie

oraz **nakazuje się** za niechania ich stosowania.

UZASADNIENIE

W dniu 30 sierpnia 2002 r. do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie wpłynął wniosek Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. (zwanego dalej „PGK” lub „Wnioskodawcą”) o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Tarnobrzegu (zwanemu dalej „PPKS”) pod zarzutem nadużywania przez PPKS pozycji dominującej na lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich, poprzez wprowadzenie od września 2001 r. nieuczciwych – rażąco niskich – cen za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem, w wysokości 1 zł kursem zwykłym i 2 zł kursem pospiesznym, w celu eliminacji na tej trasie konkurencji.

PGK podnios o, że:

- Prowadzi – podobnie jak PPKS - przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem, która to trasa stanowi 44,2 % wszystkich wykonywanych przez nie kursów;
- Przewozy na tej trasie realizuje ponadto: FHU „EXPRES” Wacław Wójcik z siedzibą w Tarnobrzegu oraz MINI-BUS Piotr Drypa z siedzibą w Słupczy;

- Wykonuje na przedmiotowej linii 33 kursy tam i z powrotem w dni robocze, 14 w soboty i 12 w niedziele i święta, natomiast PPKS 27 kursów tam i z powrotem, FHU „EXPRES” Wacław Wójcik – 13 kursów tam i z powrotem, MINI – BUS Piotr Drypa 17 kursów tam i z powrotem;
- Stosowało na linii Tarnobrzeg – Sandomierz cenę biletu 3,20 zł, natomiast prywatni przewoźnicy 2,50 zł i 2,70 zł, a PPKS 3,30 zł;
- PPKS na innych obsługiwanych przez siebie trasach o podobnej długości, tzn 15-20 km stosuje ceny biletów od 3,30 zł do 3,90 zł;
- W okresie 10 miesięcy stosowania przez PPKS nowych cen biletów wpływy Wnioskodawcy z przewozów pasażerów na tej trasie spadły o kilkanaście procent;
- Występowało kilkakrotnie pisemnie do PPKS w sprawie odstąpienia od stosowania specjalnej taryfy wskazując, iż trzykrotne obniżenie ceny biletu nie może być uzasadnione ekonomicznie.

W dniu 30 sierpnia 2002 r. postanowieniem nr RKR-143/2002 wszczęte zostało postępowanie antymonopolowe w związku z podejrzeniem nadużywania przez PPKS pozycji dominującej na lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich w sposób opisany w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. ustawy o ochronie /.../.

Odnosząc się do zarzutów przedstawionych przez Wnioskodawcę PPKS stwierdziło, iż wprowadzając z dniem 1 września 2001 r. specjalną taryfę na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz kierowało się koniecznością zatrzymania spadku rentowności linii przebiegających przez Sandomierz. Nie zgodziło się również ze stwierdzeniem, że PGK w wyniku jego działań utraciło kilkanaście procent obsługiwanych pasażerów. Podniosło ponadto, iż na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz nie posiada pozycji dominującej, wskazując iż na tej trasie przewóz prowadzą również inne PKS-y, których kursy dalekobieżne pokrywają się w części z przedmiotową trasą.

W toku postępowania antymonopolowego w sprawie praktyki ograniczającej konkurencję organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

Na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem oprócz wymienionych przez Wnioskodawcę przedsiębiorców przewóz pasażerów prowadzi jeszcze 12 przedsiębiorstw PKS, których kursy przewozów dalekobieżnych przebiegają przedmiotową trasą. Wskazani oni zostali przez PPKS w piśmie z dnia 24 września 2002 r. znak:PPKS-8/364/92/02 jako wszyscy konkurenci funkcjonujący na przedmiotowej trasie.

Przed wrześniem 2001 r jak i aktualnie na 1249 kursów autobusowych objętych urzędowym Rozkładem Jazdy Autobusów (RJA), przebiegających przez teren komunikacyjny administrowany przez PPKS, obsługuje ono 649 kursów, tj. 54% (na podstawie wykazu nr 2 stanowiącego załącznik do pisma PPKS z dn. 12.09.2002 r.). Jak ponadto wskazało PPKS w ww. piśmie na 320 linii funkcjonujących na terenie przez nie administrowanym, ono samo obsługuje 179 linii, tj. 56%.

Organ antymonopolowy dokonał zestawienia danych uzyskanych od wszystkich przedsiębiorców przewożących pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem, z uwzględnieniem ilości obsługiwanych przez nich kursów dziennie oraz ilości średniomiesięcznie przewożonych pasażerów, w układzie przed wprowadzeniem obniżki cen

biletów przez PPKS oraz po jej wprowadzeniu. Przedstawia je poniższa tabela. W kolumnie 2 tabeli zaznaczony został typ pojazdu - bus, w przypadku gdy przewóz prowadzony jest pojazdami o mniejszej ilości miejsc dla pasażerów niż autobus, tj. około 20. W pozostałych przypadkach przewóz pasażerów prowadzony jest autobusami o ilości miejsc od ponad 40 do ponad 50, w zależności od typu autobusu. Autobusy użytkowane przez PPKS posiadają (wg informacji zawartej w piśmie z dn.11.10.2002 r. znak: 8/383/02) od 39 do 53 miejsc. Autobusy użytkowane przez PGK, jako typowe autobusy użytkowane w komunikacji miejskiej, posiadają 33 miejsca siedzące.

Tabela nr 1

lp	Nazwa przedsiębiorcy	Dzienna ilość kursów	Średniomiesięczna ilość przewożonych pasażerów w okresie styczeń-sierpień 2001 r.	Średniomiesięczna ilość przewożonych pasażerów w okresie styczeń-sierpień 2002 r.
1	PPKS w Tarnobrzegu	54 w dni powszednie 32 soboty, niedziele i święta	2057	11 150
2	PGK Sp. z o.o. w Tarnobrzegu	66 w dni powszednie 28 soboty 24 niedziele i święta	10 368	8 704
3	FH-U EXPRES w Tarnobrzegu	26 - busy	4 050	3 600
4	MINI-BUS Piotr Drypa	34 - busy	4 200	2 450
5	PKS w Ostrowie Świętokrzyskim S.A.	2	13	15
6	PKS w Stalowej Woli	5	Brak danych	52
7	PKS w Mielcu	12	70	70
8	PKS w Kraśniku	2	72	98
9	PKS w Rzeszowie S.A.	1	15	11
10	PKS w Krośnie S.A.	2	Brak danych	60
11	PKS w Brzozowie	2	Brak danych	69
12	PKS W Łodzi Sp z o.o.	2	2	2
13	PKS w Nowym Sączu	1	30	27
14	PKS w Opolu Lubelskim	2	brak danych	60
15	PKS w Puławach	1	10	8
16	PKS w Przemyślu Sp. z o.o.	2	60	60
17	Razem	214 kursów w dni powszednie	20 947	26 436

Na podstawie badań ankietowych ustalone zostały przez organ antymonopolowy również ceny biletów za przewóz pasażerów na odcinku Tarnobrzeg – Sandomierz, stosowane przez wszystkich przewoźników prowadzących przewóz pasażerów na tej trasie, w układzie przed wprowadzeniem obniżki cen przez PPKS oraz po jej wprowadzeniu (tabela nr 2). Stwierczono ponadto, iż od 15 sierpnia 2002 r. PPKS podniosło cenę biletu na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz kursem zwykłym - z 1 zł na 1,50 zł.

Tabela nr 2

lp	Nazwa przedsiębiorcy	Cena biletu za przejazd na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz w sierpniu 2001 r.	Cena biletu za przejazd na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz w sierpniu 2002 r.
1	PPKS w Tarnobrzegu	Kurs zwykły 3.30 zł	Kurs zwykły- 1,00/1,50 zł Kurs pospieszny 2,00 zł
2	PGK Sp. z o.o. w Tarnobrzegu	Kurs zwykły 3.20 zł	Kurs zwykły 3.20 zł
3	FH-U EXPRES w Tarnobrzegu	Kurs zwykły 2.80 zł	Kurs zwykły 2.80 zł
4	MINI-BUS Piotr Dorypa	Kurs zwykły 2.52 zł	Kurs zwykły 2.00 zł
5	PKS w Ostrowcu Świętokrzyskim S.A.	Kurs pospieszny 5,00 zł	Kurs pospieszny 5,00 zł
6	PKS w Stalowej Woli	Kurs zwykły 3,00 zł	Kurs zwykły 3,00 zł
7	PKS w Mielcu	Kurs pospieszny 5,00 zł	Kurs pospieszny 5,00 zł
8	PKS w Kraśniku	Kurs zwykły 3.40 zł	Kurs zwykły 3.60 zł
9	PKS w Rzeszowie S.A.	Kurs pospieszny 6,00 zł	Kurs pospieszny 6,00 zł
10	PKS w Krośnie S.A.	Kurs pospieszny 5,60 zł	Kurs pospieszny 4,00 zł
11	PKS w Brzozowie	Kurs pospieszny 6,00 zł	Kurs pospieszny 6,00 zł
12	PKS W Łodzi Sp. z o.o.	Kurs pospieszny 6,00 zł	Kurs pospieszny 6,00 zł
13	PKS w Nowym Sączu	Kurs pospieszny 5,00 zł	Kurs pospieszny 5,00 zł
14	PKS w Opolu Lubelskim	Kurs zwykły 3,40 zł	Kurs zwykły 3.60 zł
15	PKS w Puławach	Kurs pospieszny 5,00 zł	Kurs pospieszny 5,00 zł
16	PKS w Przemyślu Sp. z o.o.	Kurs pospieszny 5,00 zł	Kurs pospieszny 5,00 zł
17	PKS w Kielcach S.A.	Kurs pospieszny 6,00 zł	Kurs pospieszny 7,00 zł

Ponadto PGK, w piśmie z dn.30.09.2002 znak: PGK Sp. z o.o./NP/5214/2002 przedstawiło wprowadzone przez Dyrektora PPKS zarządzeniem nr 1/22/2002 z dnia 12 czerwca 2002 r. opłaty za przejazdy w komunikacji zwykłej i pospiesznej prowadzonej przez PPKS, w zależności od liczby przejechanych kilometrów. I tak, w komunikacji zwykłej wprowadzone opłaty kształtują się w sposób następujący:

do 5 km	-	2,30 zł;
6-10 km	-	2,70 zł;
11-15 km	-	3,30 zł;
16-20 km	-	3,90 zł;
21-25 km	-	4,50 zł.

W przypadku komunikacji pospiesznej wynoszą one odpowiednio:

do 10 km	-	3,00 zł;
11-20 km	-	6,00 zł;
21-40 km	-	9,00 zł.

Długość trasy autobusowej Tarnobrzeg – Sandomierz wg informacji przekazanych przez PGK w piśmie z dnia 27.08.2002 r. znak: PGK Sp. z o.o./NP/4433/2002 wynosi 20,25 km.

PPKS na żądanie organu antymonopolowego przedłożyło (załączniki nr 2,3,4 do pisma PPKS z dn. 12.09.2002 r.) kalkulacje średniego bazowego kosztu własnego przejazdu autobusu na odległość 1 km na dzień 30 czerwca 2001 roku na kwotę 2,28 zł, ten sam rodzaj kosztu, ale w komunikacji lokalnej na linii Tarnobrzeg – Sandomierz w wysokości 1,76 zł oraz w komunikacji pospiesznej – 2,80 zł.

Kalkulację kosztu przewozu 1 pasażera na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz przedłożyło również PGK. Koszt ten w jego przypadku wyniósł 3,23 zł. Organ antymonopolowy dokonał przeliczeń danych dostarczonych przez PGK, aby uzyskać wielkość porównywalną z wielkością podaną przez PPKS. I tak – jak wynika z przeliczeń dokonanych przez organ antymonopolowy - koszt przejazdu autobusu na odległość 1 km na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz wynosi w przypadku PGK - 4,10 zł (ustalony on został jako stosunek średniego kosztu miesięcznego - 132 342 zł do ilości przejechanych miesięcznie km - 32 278,5 km).

W poniższej tabeli nr 3 dokonano zestawienia porównawczego kalkulacji kosztów przewozu na odległość 1 km, obowiązującej w PGK i PPKS. Ponieważ dostarczone przez strony kalkulacje były sporządzone w różnych układach kalkulacyjnych – PPKS na 1 km, PGK na jednego pasażera - organ antymonopolowy dokonał przeliczeń i zestawiał kalkulacje kosztu w jednolitym układzie na 1 km przejazdu autobusu.

Tabela nr 3

Lp	Pozycja kalkulacyjna	Wartość pozycji kalkulacyjnej w PGK	Wartość pozycji kalkulacyjnej w PPKS
1.	Zużycie paliw płynnych, olejów	0,61	0.40
2.	zużycie ogumienia	0,01	0.02
3.	Zużycie pozostałych materiałów	0,002	
4.	Koszty zakupu materiałów	0,0005	
5.	Zużycie energii	0,02	
6.	Pozostałe usługi obce	0,02	
7.	Podatek drogowy	0,04	0.05
8.	Oplaty do budżetów centralnych	0,01	
9.	opłaty skarbowe	0,00006	
10.	Wynagrodzenia	0.93	0.32
11.	Świadczenia na rzecz pracowników	0,24	0.06
12.	Amortyzacja środków trwałych	0,22	0.08
13.	Ubezpieczenie najatkowe	0,02	0.01
14.	Koszty utrzymania KSP	0,03	0.02
15.	Usługi transportowe własne	0,02	
16.	Remonty	0,56	0.32
17.	Konservacje	0,01	
18.	Koszty wydziałowe	0,91	
19.	Koszty zarządu	0,44	
20.	Pozostałe koszty		0.48
	Razem	4.09	1.76

Na podstawie dostarczonych przez PPKS sprawozdań o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz działalności inwestycyjnej za okresy: od początku roku do końca II kwartału 2001 r. oraz od początku roku do końca II kwartału 2002 r. (załączniki do pisma PPKS z dn.11.10.2002 r.) organ antymonopolowy ustalił, iż strata tego przedsiębiorcy ze sprzedaży za II kwartały 2001 r. wynosiła - 1 648,3 tys. zł, a za II kwartały 2002 r. - 284 tys. zł.

W związku z powyższymi ustaleniami organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie /.../ zawiera bezwzględny zakaz nadużywania przez przedsiębiorców pozycji dominującej na rynku właściwym. Aby zatem działania przedsiębiorcy można było zakwalifikować jako jedną z wymienionych w art. 8 ust. 2 ww. ustawy praktyk ograniczających konkurencję, należy uprzednio dowiedzieć, iż przedsiębiorca ten dominującą pozycję faktycznie posiada.

Przez pozycję dominującą - zgodnie z treścią art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie /.../ - rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów. Domniemywa się, że przedsiębiorca posiada pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

Natomiast rynek właściwy - stosownie do definicji zawartej w art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie /.../ - rozumiany jest jako rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji.

W przypadku praktyk ograniczających konkurencję, zarzucanych PPKS, konieczne było w pierwszej kolejności ustalenie, czy PPKS posiada pozycję dominującą na rynku właściwym, tj. lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich.

Podzielając stanowisko Wnioskodawcy zawarte w piśmie z dnia 27 sierpnia 2002 r., za rynek właściwy w przedmiotowej sprawie, na którym następuje ograniczenie konkurencji, organ antymonopolowy przyjął trasę Tarnobrzeg - Sandomierz. Uznał bowiem, iż żadna inna trasa, jak również żaden inny środek lokomocji, nie stanowi substytutu usługi przewozu pasażerskiego na trasie Tarnobrzeg - Sandomierz wykonywanego autobusami lub busami.

W celu pełnej oceny udziału PPKS w lokalnym rynku przewozów pasażerskich zastosowano trzy metody.

Pierwszą była ilość średniomiesięcznie przewożonych pasażerów, przez każdego z przewoźników funkcjonujących na trasie Tarnobrzeg - Sandomierz i z powrotem, w układzie przed wprowadzeniem przez PPKS obniżki cen biletów i po jej wprowadzeniu. Ustaleń dokonano na podstawie badań ankietowych, których wyniki ujęto w niniejszej decyzji w tabeli nr 1. Na jej podstawie dokonano przeliczeń procentowego udziału w rynku poszczególnych jego uczestników. Ponieważ, jak ustalono, 98% tego rynku posiada czterech przedsiębiorców, tj.: PPKS, PGK, FH-U EXPRES i MINI-BUS Piotr Drypa, zatem dalsze analizy prowadzone były jedynie dla tych czterech uczestników rynku.

Tabela nr 4

lp	Nazwa przedsiębiorcy	Procentowy udział w rynku przewozów pasażerskich na trasie Tarnobrzeg - Sandomierz i z powrotem ustalony na podstawie średniomiesięcznej ilości przewożonych pasażerów r.	
		w okresie styczeń-sierpień 2001	w okresie styczeń-sierpień 2002 r.
1	PPKS w Tarnobrzegu	9.8%	42.2%
2	PGK Sp. z o.o. w Tarnobrzegu	49.5%	32.9%
3	FH-U EXPRES w Tarnobrzegu	19.3%	13.6%
4	MINI-BUS Piotr Drypa	20.0%	9.3%

Jak wykazano w tabeli nr 4 udział PPKS w rynku przewozów pasażerów na trasie Tarnobrzeg - Sandomierz i z powrotem wzrósł w porównywanych przez organ

antymonopolowy okresach - o 32,4%. Za okres styczeń – sierpień 2001 r. udział ten wynosił - 9,8%, natomiast na dzień wszczęcia postępowania antymonopolowego tj. ustalony za okres styczeń – sierpień 2002 r. udział ten wynosił 42,2%, przy równoczesnym spadku w tym czasie udziału w rynku PGK o 16,6%, FH-U EXPRES o 5,7% i MINI-BUS Piotr Drypa o 10,7%.

Tak więc, jak obrazuje tabela nr 4 - **na dzień wszczęcia postępowania antymonopolowego PPKS posiadał 42,2% udział w lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem, określony na podstawie średniomiesięcznej ilości przewożonych pasażerów.**

Druga metoda polegała na określeniu potencjału do przewozu pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem każdego z uczestników rynku właściwego. Potencjał ten, organ antymonopolowy ustalił, jako iloczyn liczby miejsc siedzących w pojazdach oraz dziennej liczby kursów w na przedmiotowej trasie każdego z uczestników rynku właściwego. Zaznaczyć należy, iż: potencjał ten nie uległ zmianie z chwilą obniżenia cen biletów i odpowiednio wynosi:

- PPKS - 54 kursy dziennie x średnia ilość miejsc siedzących w autobusie 46 ((39+53) : 2) daje możliwość przewozu 2484 osób dziennie;
- PGK – 66 kursów dziennie x 33 miejsca siedzące, co daje możliwość przewozu dziennie 2178 osób;
- FH-U EXPRES - 26 kursów x 20 miejsc siedzących, daje możliwość przewiezienia dziennie 520 osób;
- MINI-BUS Piotr Drypa – 34 kursy x 20 miejsc siedzących, pozwala na przewiezienie dziennie 680 osób

Tak więc udział w rynku uwzględniający **posiadany potencjał do przewozu określonej ilości pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem Wynosi: PPKS - 42,3%, PGK – 37,2%, FH-U EXPRES – 8,9%, a MINI-BUS Piotr Drypa – 11,6%.**

Trzecia z metod – zastosowana dla uzyskania pełniejszego obrazu rynku właściwego – miała na celu ustalenie szeroko rozumianej siły rynkowej jaką posiadają: PPKS, PGK, FH-U EXPRES i MINI-BUS Piotr Drypa, określonej poprzez ilość i rodzaj obsługiwanych linii autobusowych. Jak wskazał PPKS w piśmie z dn. 12.09.2002 r. obsługuje ono 179 linii komunikacyjnych na 120 wszystkich linii przebiegających przez administrowany przez niego teren, tj. 56%, a w przypadku kursów na tym terenie 53,96%. Są to nie tylko linie lokalne, ale i dalekobieżne jak np. do Warszawy, Lublina, Gdańska.

PGK obsługuje natomiast 13 linii (wg załącznika nr 3 i 4 do pisma PGK z dn. 27.08.2002 r.) i są to tzw. linie komunikacji miejskiej.

Prywatni przewoźnicy prowadzą przewóz pasażerów wyłącznie na liniach lokalnych.

Skoro udział PPKS w rynku właściwym, liczony każdą z ww. metod wykazał, iż w każdym przypadku posiada ono ponad 40% udział, należy zatem uznać, iż PPKS **na dzień wszczęcia postępowania antymonopolowego posiadało pozycję dominującą.**

Jedną z zarzucanych PPKS przez PGK praktyk stanowiło nadużywanie pozycji dominującej na lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich, poprzez narzucanie nieuczciwych – rażąco niskich - cen za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem.

Ze stosowaniem praktyki określonej w art 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie /.../ mamy do czynienia wówczas, gdy przedsiębiorca posiadający pozycję dominującą, nadużywa jej, podejmując działania mające na celu niezgodne z prawem ograniczenie konkurencji, poprzez złożenie oferty świadczenia usług poniżej kosztów.

Jak podkreślono w doktrynie - pobieranie cen rażąco niskich ma miejsce jeżeli ceny stosowane przez podmiot dominujący są niższe niż jego koszty (tak: St. Gronowski „Ustawa antymonopolowa. Komentarz” Warszawa 1996, str. 133).

Ponoszono ponadto, że ceny rażąco niskie wywierają skutki antykonkurencyjne, prowadzić bowiem mogą do wypadania z rynku konkurentów lub uniemożliwiają potencjalnym konkurentom wejście na rynek. Praktyka ta co do zasady nie przynosi w krótkim okresie korzyści ekonomicznych, dominant może ją zrealizować w dłuższym okresie, dzięki wzmocnieniu pozycji rynkowej. Za praktykę uznaje się również pobieranie cen co prawda wyższych od średnich kosztów zmiennych, lecz niższych od średnich kosztów całkowitych, o ile ma to na celu wyeliminowanie konkurencji przedsiębiorców nie dysponujących dostatecznymi do przetrwania zasobami finansowymi (tak: E. Modzelewska-Wąchal „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” Warszawa 2002, str. 102 i nast).

Zatem, w celu udowodnienia stosowania przez PPKS przedmiotowej praktyki konieczne jest udowodnienie, iż praktyka ta ma charakter antykonkurencyjny oraz, że stosowane przez PPKS ceny biletów za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem w wysokości 1 zł kursem zwykłym i 2 zł kursem pospiesznym są cenami poniżej ponoszonych przez PPKS kosztów całkowitych tej działalności.

O antykonkurencyjnym charakterze działalności PPKS może niezbicie świadczyć fakt, o którym wspomniano na str. 7 decyzji i co obrazuje tabela nr 4, iż w porównywalnych okresach styczeń – sierpień 2001 r. i styczeń – sierpień 2002 r. udział PPKS w rynku przewozów pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem wzrósł o 32,4% (z 9,8% do 42,2%) przy równoczesnym spadku udziału w rynku PGK o 16,6%, FH-U EXPRES o 5,7% i MINI-BUS Piotr Drypa o 10,7%.

Równocześnie PPKS z chwilą umocnienia swojej pozycji na przedmiotowej trasie od 15 sierpnia 2002 r. podniósł o 50% cenę biletu za przewóz pasażerów na tej trasie kursem zwykłym, tj. do kwoty 1,50 zł. Cenę biletu za przewóz kursem pospiesznym pozostawił bez zmian.

Organ antymonopolowy w celu ustalenia, czy stosowane przez PPKS ceny biletów są cenami rażąco niskimi dokonał - na podstawie przedstawionych przez stronę danych - oszacowania miesięcznego kosztu całkowitego przewozu pasażerów na tej trasie oraz miesięcznych wpływów z tej działalności.

W tym celu ustalono, iż autobusy PPKS miesięcznie na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz przejeżdżają 28 147,50 km (54 kursy w dni powszedni x 21 dni + 32 kursy w soboty x 4 dni + 32 kursy w niedziele x 4 dni) i przy założeniu, iż trasa Tarnobrzeg– Sandomierz ma długość 20,25 km (jak podało PGK w piśmie z dn. 27.08.2002).

Wg kalkulacji kosztów przedstawionej przez PPKS jako załącznik nr 3 i 4 do pisma z dn. 12.09.2002 r. (w aktach postępowania antymonopolowego) - koszt przejazdu na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz na odległość 1 km wynosi: kursem zwykłym - 1,76 zł, kursem pospiesznym - 2,80 zł.

Zatem całkowity koszt miesięczny obsługi trasy Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem – przy założeniu najniższego kosztu, tj. kursem zwykłym, lokalnym, wynosi – 49 539,6 zł

Natomiast miesięczne wpływy z przewozu pasażerów na tej trasie zarówno kursem zwykłym, jak i pospiesznym wynoszą – 13 447 zł (pismo PPKS z dn. 12.09.2002 r.).

Tak więc wpływy miesięczne uzyskane przez PPKS z biletów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem nie pokrywają nawet 27% kosztów miesięcznych, jakie przedsiębiorca ponosi na tej trasie.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, iż 6 kursów dziennie wykonywanych PPKS to kursy docelowe Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem, natomiast 48 kursów to kursy dalekobieżne. Zatem bez wątpienia można stwierdzić, iż w przypadku kursów docelowych przy (jak twierdzi PPKS) średnio 8 przewożonych pasażerach w czasie 1 kursu, PPKS ponosi na każdym kursie stratę w wysokości – 27,64 zł (wpływy: 8 osób x 1 zł=8 zł, koszty: 20,25 km x koszt jednostkowy 1,76 zł /km=35,64), co daje miesięczną kwotę strat tylko na kursach docelowych w wysokości - 4 975,20 zł.

Należy dodatkowo zauważyć, iż jak wskazano w tabeli nr 3, przedłożona przez PPKS kalkulacja kosztu własnego przewozu na odległość 1 km, nie zawiera kilku pozycji, które znalazły się w kalkulacji Wnioskodawcy, czyli przedsiębiorcy prowadzącego identyczny rodzaj działalności. Wątpliwości organu antymonopolowego budzi wynikająca z tej kalkulacji ponad dwukrotna różnica w wysokości kosztu jednostkowego przejazdu autobusu na odległość 1 km w przypadku autobusu PGK i PPKS.

Kalkulacja ta nie była wprawdzie poddana ocenie, jednak nawet poziom kosztu jednostkowego podany przez PPKS wskazuje, iż stosowana przez PPKS cena biletu za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem jest ceną poniżej kosztów.

Nie bez znaczenia jest również fakt, iż **ceny biletów** na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem **zostały ustalone niezgodnie** z zarządzeniem nr 1/22/2002 Dyrektora PPKS z dnia 12 czerwca 2002 r. Wg wprowadzonej tym zarządzeniem taryfy bilet na przedmiotowej trasie kursem zwykłym winien kosztować - 3,90 zł, a kursem pospiesznym – 6 zł.

Organ antymonopolowy porównując ceny biletów stosowanych przez inne PKS-y na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem – tabela nr 2 – ustalił ponadto, iż ceny biletów kursem zwykłym wahają się u innych przewoźników od 3 zł do 3,60 zł, a kursem pospiesznym od 4 zł do 7 zł, czyli znacznie przewyższają ceny biletów stosowanych przez PPKS.

Należy zatem stwierdzić, iż – wskazane we wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego - stosowane przez PPKS ceny biletów za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem kursem zwykłym w wysokości 1 zł i kursem pospiesznym w wysokości 2 zł są cenami nieuczciwymi – rażąco niskimi, gdyż nie pokrywają kosztów tej działalności, a nadto są niezgodne z obowiązującą w PPKS taryfą cen biletów.

Również wprowadzona w okresie późniejszym cena biletu za przejazd kursem zwykłym w wysokości 1,50 zł nie pokrywa kosztów przejazdu autobusu na odległość 20 km (wpływy z biletów - 12 zł – 8 osób x 1,50 zł; koszty 35,20 zł – 20 km x 1,76 zł). Cena 1,50 zł za przejazd kursem zwykłym jest również niższa niż wprowadzona ww. zarządzeniem dyrektora PPKS nr 1/22/2002 w taryfie cpał obowiązujących w PPKS. A zatem **jest to nadal cena rażąco niska.**

Tak więc organ antymonopolowy stwierdził, iż stosowana przez PPKS cena za przewóz pasażerów na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem spełnia kryteria ceny rażąco niskiej w rozumieniu art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie /.../.

Należy również stwierdzić, iż działania PPKS naruszyły zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie, tj. zakaz przeciwdziałania ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji.

Praktyka określona w art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie /.../ ma przede wszystkim charakter antykonkurencyjny (...). Może jednakże wywierać i zwykle wywiera negatywne skutki dla innych uczestników rynku, pozbawionych możliwości uczestnictwa w obrocie w zakresie i na warunkach, jakie byłyby dla nich dostępne, gdyby praktyka nie była stosowana. Zachowania przedsiębiorców naruszających zakaz przeciwdziałania ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania lub rozwoju konkurencji mogą równocześnie wypełniać przesłanki innych przepisów art. 8 ust. 2 ustawy. I tak np. (...) praktykę narzucania nieuczciwych, заниzonych cen na rynkach konkurencyjnych (tak: wyżej cytowana E. Modzelewska-Wącha str. 114).

Również w przedmiotowej sprawie PPKS oprócz praktyki określonej w art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie /.../ stosuje inną praktykę, tj. określoną w art. 8 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy.

Działania PPKS skierowane są bowiem na przeciwdziałanie rozwojowi konkurencji na lokalnym rynku samochodowych przewozów pasażerskich na trasie Tarnobrzeg – Sandomierz i z powrotem. Działania te zwiększają dominację PPKS na zdominowanym przez niego lokalnym rynku przewozów pasażerskich.

Organ antymonopolowy uznał, iż przedmiotowa sprawa ma charakter publiczny - w rozumieniu art. 1 ustawy o ochronie /.../, mimo, iż dotyczy aktualnie grona 3 konkurentów PPKS.

W przypadku praktyk antykonkurencyjnych celem lub skutkiem działań jest ograniczenie lub wyeliminowanie konkurencji; dobrem chronionym ustawą antymonopolową jest więc konkurencja jako taka. Wobec powyższego naruszenie interesu publicznego stwierdzone winno być w sytuacji, gdy praktyka oddziałuje na otoczenie konkurencyjne, nawet jeżeli negatywny wpływ na konkurencję jest rezultatem działań skierowanych tylko przeciw jednemu lub niewielkiej liczbie konkurentów.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie /.../, w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. - od decyzji niniejszej przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie.

z up. PREZESA URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DYREKTOR DELEGATURY W KRAKOWIE

Barbara du Vall

Otrzymują:

1. Przedsiębiorstwo Państwowej
Komunikacji Samochodowej w Tarnobrzegu
ul. Sikorskiego 86
39-400 Tarnobrzeg

2. Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.
ul. Mickiewicza 2
39-400 Tarnobrzeg

3. RKR a/a